

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorale Missionariorvm

Verjuys, Jean-Baptiste

Antverpiæ, 1682

Tractatus II. De Fide Internâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41565

TRACTATUS II.

De Fide interna.

Quoniam præcipuus finis missio est, fideles in fide roborare, infideles ad fidem convertere, in articulis fidei instruere: necesse est scire, quænam & quomodo oporteat credere. Et quia non sufficit fides tantum interna sed in aliquibus saltem circumstantiis externa fidei confessio requiritur, hoc tractatu interna tantum agemus, sequenti verò externa.

ARTICULUS PRIMUS

Quid sit Fides.

Apostolus ad Hebræos 11. ubi multa habet de excellentia & efficacia fidei v. sic ipsam describit: *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum argumentum non apparentium.* Quam definitionem seu descriptionem optime exponit Angelicus Doctor tam super illud locum, quàm 2.2.q.4.a.1. unde hîc dicendum desumpta sunt: *Sciendum est, inquit; quod actus fidei est credere qui est actus intellectus de*

term

terminati ad unum, ex imperio voluntatis. Vnde credere est cum assensu aliquid cogitare, ut dicit August. lib. de Prædestinatione Sanctorum. Et ideo objectum fidei, & finis voluntatis debent sibi correspondere. Veritas autem prima, est objectum fidei in quo quidem consistit finis voluntatis scilicet beatitudo, qua differenter est in via & in patria, quia in via veritas prima non est habita, & per consequens nec visa, quia in his qua sunt supra animam, idem est habere & videre, ut dicit August 83. quest. sed tantum sperata. Rom 8. v. 25. Quod non videmus speramus, quod enim videt quis quid sperat? ergo veritas prima non visa, sed sperata, est finis voluntatis in via, & per consequens objectum fidei, quia idem est sibi pro fine & objecto. Finis autem ultimus simpliciter ipsius fidei in patria quem intendimus ex fide, est beatitudo que in aperta visione Dei consistit. Finis ergo fidei in via est affectio rei sperata, scilicet beatitudinis æternæ. Et ideo dicit sperandarum rerum.

Quod dicitur, substantia, potest multipliciter exponi. Vno modo causaliter, & tunc habet duplicem sensum, Vnum quod est substantia, id est, faciens in nobis substare res sperandas, quod facit duobus modis. Vno modo quasi merendo. Ex hoc enim quod captivat & submittit intellectum suum his qua sunt fidei, meretur quod aliquando perveniat ad videndum hoc quod sperat. Visio enim est merces fidei. Alio modo quasi per

suam proprietatem praesentialiter faciat, quod creditur futurum in re, aliquo modo habeatur, dummodo credat in Deum. Alio modo potest exponi substantia essentialiter, quasi sit substantia, id est essentia rerum sperandarum. Unde in Græco habetur hypostasis rerum sperandarum. Essentia enim beatitudinis nihil aliud est quam visio Dei. Fides autem nostra est credamus, quod beati videbunt & fruuntur Deo, & ideo si volumus ad hoc pervenire, oportet ut credamus principia istius cognitionis, & haec sunt articuli fidei qui continent totam summam huius scientia. In his ergo verbis ostenditur ordo actus fidei ad finem, quia fides ordinatur ad sperandas quasi quoddam inchoativum, in quo totum quasi essentialiter continetur, sicut conclusiones in principiis. Qui autem habet principia alicuius scientia, habet quodammodo substantiam eius.

Argumentum non apparentium. Sumitur argumentum pro argumenti effectu. Per argumentum enim intellectus inducitur ad inherendum alicui vero, unde ipsa firma adhesio intellectus ad veritatem Fidei non apparentem, vocatur hoc argumentum. Unde alia littera habet (convictio) quia scilicet per auctoritatem divinam intellectus credentis convincitur ad assentiendum his quae non videt.

Per istam ergo diffinitionem distinguitur fides ab omnibus quae pertinent ad intellectum. Per hoc enim quod dicitur argumentum distinguitur ab opinione.

opinionē, dubitatione & suspitione: quia per ista non habetur firma adhesio intellectus ad aliquid. Per hoc autem quod dicitur non apparentium, distinguitur ab habitu principiorum, & scientiā per quā aliquid sit apparens. Per hoc quod dicitur substantia sperandarum rerum, distinguitur à Fide communiter sumpta, quæ non ordinatur ad beatitudinem. Hæc omnia habet S. Doctor tam in commentariis supra illum locum, quàm in 2. 2. loco citato. Ubi latius videri potest.

Ex quibus colligitur quanta sit dignitas fidei, & quanta ejus firmitas, & quænam ad ipsam requiratur dispositio. Dignitas quidem ex objecto & fine, quæ non distinguuntur in virtutibus Theologicis, & est prima veritas aliquando videnda in Patria; unde est idem objectum & finis beatorum, videlicet visio Dei, licet adhuc modo diverso, hîc obscurè, ibi clarè. Firmitas autem, cùm sit argumentum convincens intellectum, plusquam quævis alia scientia aut habitus intellectus facere potest. Nihil enim magis hominem potest firmare, quàm auctoritas primæ veritatis. Magnum proinde bonum est sæpius actus fidei elicere. De dispositione quæ requiritur sequenti articulo dicetur.

ARTICULUS II.

Quæ dispositio requiratur ad bene & firmè credendum.

CUM credere sit actus intellectus assentientis primæ veritati, ex imperio voluntatis; utraque potentia debet ad fidem etè disponi: quoad intellectum quidem per humilitatem, de quâ jam agemus, & quoad voluntatem per piam motionem seu charitatem, de quâ in sequenti articulo.

Apostolus 2. Cor. 10. v. 5. requirit ut intellectum omni subiectione submittamus. *captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Ubi S. Thomas; *Quid quidem tunc fit, quando id quod homo scit, totum supponit ministerio Christi & fidei; Ps. 149. Alligandos Reges eorum in compedibus: Et Eccli. v. 25. Injice pedem tuum in compedes illius, in est in documenta fidei.* Per intellectum & rationem est, homo quodammodo Rex super creaturas irracionales, & per intellectum seu iudicium proprium extollebant se antiqui Philosophi, & omnes hæretici adversus scientiam Dei, scilicet fidem, quæ est scientia Dei, inquit S. Th. Alligandus est igitur intellectus in compedibus firmæ fidei, per subiectionem omnis scientiæ & iudicii. Qui compedes etiam

II. injiciendi pedi passionum & pravorum affectuum, qui intellectum obnubilant, ne percipiat fidei documenta. Captivatio illa intellectus humilitatem designat: nihil enim homini magis ex originali peccato innatum, quam superba adhaesio ad proprium judicium. Et inde tot haereses; per hoc enim quod unusquisque sibi velit sapere, & nulli, ne quidem divinae veritati se subicere, in errores prolabitur. Sic August. lib. de Agone Christ. cap. 15. *Haeretici multum errant, quoniam superbi sunt, & non possunt discere, quia nolunt credere.* Et contra Epist. Manich. cap. 6. *Mater omnium haeticorum superbia est.* Ex quo facile potest deduci quod mater omnium Catholicorum sit humilitas; illi ideo a veritate deficiunt quia nolunt se submittere, hi in veritate proficiunt, quia intellectum & proprium judicium in captivitatem redigunt in obsequium Christi, & fidei ipsius. Optima igitur dispositio ad fidem est submissio intellectus ad ea quae non apparent, & quae hic videri non possunt, uti potissima dispositio ad errandum cum haeticis est intellectus superbia, qua nihil admittunt nisi prout sibi sapiunt. Scientia haeticorum inflat, fidelium fides super fundamentum humilitatis aedificat. Decepit Evam Serpens promittendo scientiam instantem, contra fidem Creatoris: *Eritis sicut Dii scientes, nequaquam moriemini.* Reduxit Christus fidem per humilitatem aedificantem, ac propterea

infirma mundi elegit, scilicet rudes piscatores
 ut fortia, scilicet sapientes hujus mundi con-
 funderet. *Perdam sapientiam sapientium*
 quit Apostolus 1. Corinth. 1. v. 19. Et *pru-*
dentiam prudentium reprobabo. Vbi Sapiens?
Scriba? ubi Conquisitor hujus seculi? non
stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi? non
quia in Dei sapientia cognovit mundus per-
ipientiam Deum, placuit Deo per stultitiam
Prædicationis salvos facere credentes. Qui igitur
 vult verè sapere, non iannatur sapientiæ hu-
 jus mundi quæ apud Deum est stultitia; sed
 suam sapientiam humilitati fidei submitteat
 captivet intellectum in obsequium fidei. Hæc
 hæc est prima dispositio quâ aliquis ad fidem
 debet reduci, ut credat se credere non posse
 nisi propriam sapientiam humiliter obscuret
 sed à Deo revelatæ, veritati subjiciat, agnoscat
 quod fidei mysteria humanum captum exce-
 dant, ac proinde velle naturali ratione esse
 attingere, est velle Babylonicam turrim ad
 cælum usque erigere. Humilitate igitur agen-
 dum est ei, qui se vult in fide confirmare
 & alios ad veram fidem adducere. Qui omnino
 vult sciendo palpare, necesse est eum in fidei
 mysteriis errare.

ARTICULUS III.

Quæ dispositio requiratur ex parte voluntatis.

AD omnem fidem etiam humanam requiritur aliqua motio voluntatis, quia enim objectum fidei non convincit intellectum intrinsecâ aliquâ ratione, sicut scientia aut habitus primorum principiorum; ideo necesse est ut suppleatur id quod deest per motionem voluntatis, quâ se vult dicenti submittere propter ipsius auctoritatem. Hoc etiam invenitur in fide divina; motio autem quæ ibi requiritur, vocatur Pia motio voluntatis, quæ licet etiam inveniat in fide informi, non tamen secundum suam pietatem.

Pro cuius declaratione prius dicendum est in quo fides informis à formata, & in quo fides viva à mortuâ distinguatur. De quo videri potest S. Thom 2. 2. q. 4. a. 4. ubi dicit in fine corporis: *Distinctio autem fidei formata & informis, est secundum id quod pertinet ad voluntatem, id est secundum charitatem, non autem secundum illud quod pertinet ad intellectum.* Et concludit: quod non sint diversi habitus. Et art. 5. ubi inquit utrum fides sit virtus, affirmat hoc de fide formatâ, negat autem de fide informi. *Ex charitate inquit, quæ*

format fidem, habet anima quod infallibilis Docto
 voluntas ordinetur in finem bonum, & ubi di
 fides formata est virtus. Fides autem infidere I
 non est virtus, quia etsi habeat perfectio Possu
 debitam actus fidei informis ex parte intellectu anti
 non tamen habet perfectionem debitam ex p dederit
 voluntatis. Et ibidem art. 3. resolverat ex volunt
 fessio charitatem esse formam fidei, & Ta
 tantum communi modo, sicut est forma o Sapie
 nium virtutum, ex eo quod habeat pro ob in my
 cto ultimum finem; qui est Deus, ad que fidem
 omnium virtutum actus dirigit: sed speci 14. v.
 ratione. Quia inquit bonum quod est finis fide mittet
 scilicet bonum divinum, est proprium objectu omnia
 charitatis, & ideo charitas dicitur forma fide dixerit
 in quantum per charitatem actus fidei perficitur Grego
 & formatur. est am

Ex quibus omnibus habetur quod dispo videtur
 tio ad bene credendum ex parte voluntatis discip
 charitas, & talis est fides sine qua impossib etione
 est placere Deo. Sicut igitur errant qui sine est, ip
 subiectione intellectus tantum illis articulo ret &
 fidei assentiuntur, quos proprio iudicio me Catho
 tiuntur, alios autem rejiciunt, & sic nihil cre nunt
 dunt uti infra probabitur: Ita illi qui Catholic sibi ac
 sunt, & intellectum quidem in captivitatem revela
 redigunt, si motio voluntatis non ex charitate credu
 procedit, carent dispositione, qua credant tem n
 sicut credendum est, videlicet, ut habeant tua ef
 fidem formatam qua meritorie credant stolus
 tenet

Quod magis roborari poterit ex ejusdem
 Doctoris

infallibilis Doctoris doctrinâ quam habet 2. 2. q. 2. a. 2.
im, & ubi distinguit actus fidei per hoc quod est cre-
tem infirmam dere Deo, credere Deum, & credere in Deum.
perfectio Possunt quidem peccatores credere Deo reve-
e intellectu lanti; & credere Deum esse; non tamen cre-
am ex parte dere in Deum, qui actus significat motum
 erat ex voluntatis per charitatem.

dei, & Tametsi Christus Dominus qui erat æterna
 forma Sapientia Patris, instruxisset discipulos suos
 at pro ob in mysteriis Fidei, voluit tamen hanc illorum
 , ad qui fidem perfici per Spiritum Sanctum. Joann.
 ed speci 14. v. 26. *Paraclitus Spiritus Sanctus quem*
l finis fidei mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit
in objectis omnia & suggeret vobis omnia quacumque
forma fidei dixero vobis. Spiritus S. Amor est, dicit S.
si perficitur Gregor. hom. 30. in Evang. proprium autem
 est amoris amorem producere. Insinuare ergo
 videtur Christus Dominus, ne quidem suam
 discipulis sufficere in Fidei mysteriis instru-
 tionem, nisi adveniens Spiritus, qui amor
 est, ipsorum corda charitatis lumine illustra-
 ret & accenderet O quàm pauci igitur sunt
 Catholicis, qui ad perfectam fidem se dispo-
 nunt per charitatem, credunt quidem illa quæ
 sibi ad credendum proponuntur, credunt Deo
 revelanti, credunt Deum esse; sed verè non
 credunt in Deum, quia Spiritum S. per charita-
 tem non receperunt. Talis autem fides mor-
 tuâ est, quæ caret vitâ, quæ charitas est. Apo-
 stolus 2 Cor. 13. v. 5. vult ut unusquisque se
 tentet an fidem habeat; *vosmetipsos tentate si
 estis*

estis in fide, ipsi vos probate. Scilicet per charitatem, quæ est veræ & perfectæ fidei indicium. Ideò tam parvus est inter fideles profectus. Agnoscunt mysteria omnia quæ Symbolo fidei recitantur, & id ipsum a se, aut publicè recitant: sed non aliter quam pueri, qui id quod addiscunt non intelligunt vel uti Psittacus qui sine intellectu per consuetudinem verba profert quæ non capit. Recitant fidei Symbolum, sed ad illa quæ in eo continentur mysteria, vel non advertunt, ad illa ex defectu charitatis non afficiuntur. Viva fides per hoc vivit, quod per charitatem operetur. Jac. 2. v. 26. *sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Spiritus igitur fidei charitas est, signum autem charitatis bona opera sunt; igitur in missione instruendi sunt fideles, non tantum credant, sed ex fide vivâ credant, videlicet per affectionem charitatis, quâ erga illa mysteria afficiantur. Et sic opera Deum admirentur, laudent, benedicant, & contendantur, non ore tantum, sed & corde magnificentes Deum, cuius tot sunt mysteria & à quo tanta post hanc vitam repromissa sunt præmia.

ARTI

ARTICULUS IV.

Utrum explicitè credere mysterium Incarnationis sit necessarium.

PRO cuius resolutione sciendum est quid sit explicitè, quid verò implicitè tantum credere, & quotupliciter sit aliquid necessarium. Fides implicita est quâ creditur generaliter, & quodammodo confusè, quidquid Deus revelavit, & per Ecclesiam credendum proposuit: vel ut describit Sylvius 2. 2. q. 2. ad art. 5. Implicitè credere est assentiri uni, velut principio universali, in quo alia continentur. Et sic potest aliquid plus vel minus esse implicitum, secundum quod magis vel minus universale est in quo continetur. Fides verò explicita est quâ creduntur distinctè seu articulatim ea quæ Deus revelavit, & Ecclesia proponit, seu ut Sylvius ubi supra: credere explicitè est assentiri alicui rei seu propositioni, secundum suos terminos in particulari & actu cognitæ.

Distinguenda est quoque duplex necessitas: una quæ vocatur Medij, alia tantum Præcepti. Prima est, sine quâ finis haberi non potest, quando nulla ignorantia, quantumvis invincibilis excusat, uti nec impossibilitas: quâ ratione baptismus necessarius est parvulis actu
recep-

receptus, quia sine illo salvari non possunt. Necessitas autem Præcepti est quâ alio necessarium est, si haberi possit; à quâ tantum invincibilis ignorantia excusat. Accedit igitur ad speciale mysterium de quo inquitur, S. Th. 2.2 q. 2.a.7. docet quod omnino tempore oportuerit hoc mysterium aliquando esse creditum apud omnes: diversissimo tamen secundum diversitatem temporum personarum. Nam ante statum peccati habet homo explicitam fidem de Christi Incarnatione, secundum quod ordinabatur ad consummationem gloriæ. Post peccatum venit etiam quantum ad passionem, & resurrectionem quibus humanum genus à peccato eripitur liberandum. *Aliter enim, inquit, non profectur figurassent Christi passionem quibusdam Sacrificijs, & ante legem & sub lege, quorum quidem Sacrificiorum significatum explicitè majores cognoscebant: Minores autem sub velamine illorum Sacrificiorum credentes ea divinitus esse disposita de Christo venturo, quodammodo habebant velatam cognitionem. Et ea quæ ad mysterium Christi pertinent tantò distinctius cognoverunt, quantò Christo propinquiores fuerunt. Et procedendo ad statum novi Testamenti dicit: Post tempus autem gratia revelata, tam majores, quàm Minores, tenentur habere fidem explicitam de mysterijs Christi; præcipuè autem quantum ad ea quæ communiter in Ecclesia solemnizantur, & publicè proponuntur.*

Et

Ex quibus
fides de n
sive impl
fidem i
nus dicit
origine m
est, quâ
res in leg
citam de
lùm nec
test igno
ita ut fir
autem d
salvari,
tualis fi
& in fid
Relict
Relect.
tur Bar
ta in Ch
medii a
nem, n
riam:
Dico
nem leg
stum, t
saria ne
ad secu
Han
disp. i
chez in

Ex quibus colligitur quod omni tempore fides de mysterio Incarnationis, sive explicita, sive implicita fuerit necessaria, quia per illam fidem justificabantur, & ideo Christus Dominus dicitur Apoc. 13. v. 8. *Agnus occisus ab origine mundi*. Sed ulterius jam inquirendum est, quâ necessitate tam Majores quàm Minores in lege gratiæ teneantur hanc fidem explicitam de Incarnatione Christi habere; an solum necessitate præcepti, à quâ excusare potest ignorantia; an verò necessitate mediæ, ita ut sine illa nemo possit salvari. Loquimur autem de adultis qui per actus proprios debent salvari, non de parvulis quibus sufficit habitualis fides, quam habent in Sacramento fidei, & in fide Ecclesiæ.

Relictâ autem opinione Melchioris Cano in Relect. de Sacrament. p. 2. concl. 2. quàm sequitur Bar. n. 2 & nonnulli alij, quòd fides explicita in Christum sit quidem necessaria necessitate mediæ ad primam salutem, scilicet ad justificationem, non verò ad secundam scilicet ad gloriam:

Dico quod post sufficientem promulgationem legis Evangelicæ fides explicita in Christum, seu in Salvatorem est simpliciter necessaria necessitate mediæ, tam ad primam, quàm ad secundam gratiam.

Hanc conclusionem tenent Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. p. 4. Lorca ibid. disp. 22. Sanchez in Summa lib. 2. cap. 2. Becanus de fide cap. 12.

Es

62 TRACTATUS II. DE

cap. 12. n. 10 Granado 2.2. tract. 10. dispo-
 sect 2. Et Sylvius huic ut probabiliori adhaerere potest sy-
 Item citantur Gabriel, Alensis, Bonaventura est ad at-
 Videtur etiam esse S. Th. 3. dist 25. q. 2. a quoque T
 quaest. 2. ubi sub finem sic resolvit: *Inten- credat.*
autem statu post Adventum Christi, quia in Collig
mysterium Redemptionis impletum est, & con- 4. ubi dic
raliter & visibiliter, & predicatum: omni sequenter
tenentur ad explicitè credendum, & ne aliquo gelium, si
 dicat quod tantum loquatur de obligatione baptismo
 sub præcepto, notandum est quod sequitur præsuppo
 Et si aliquis instructorem non haberet, Deum per fidem
 revelaret, nisi ex sua culpa remaneret. Ad quo tate med
 nullatenus deberet recurrere, nisi sic crederet Dices
 esset de necessitate medii. Conforme est hoc esset par
 etiam S. Scrip. plurimis quidem locis præcipitur non indi
 tamen in sequentibus. Act. 4. v. 12. *Nec enim ipsum in*
aliud nomen est sub caelo datum hominibus in quo nihil urg
oporteat nos salvos fieri Et Joan. 3. *Qui credit baptismi*
in eum non judicatur: qui verò non credit in Sed con
eum, jam judicatus est, quia non credit in nomine cile vid
unigeniti filij Dei. Joan. 14. *Creditis in Deum baptismi*
 & in me credite. Quæ sicut & alia plura loca Sacram
 sufficienter videntur insinuare necessitatem beri, q
 medii. Insuper id ipsum satis clarè habet & affect
 S. Aug. lib. de corrept. & gratia cap. 7. ubi stum, ip
 dicit: *Sicut veritas loquitur, nemo liberatur à corpora*
damnatione qua facta est per Adam, nisi per tantum
fidem Iesu Christi, & tamen ab hac damnatione go adul
non se liberabunt, qui poterunt dicere, non se feratur
audivisse Evangelium Christi. Cui etiam adjungi patet e
 potest

II. DE FIDE INTERNA. 63

o. disp. potest symbolum S. Athanasii : *Necessarium*
adhuc est ad aeternam salutem , aut incarnationem
adventu quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter
.q. 2. a. credat.

Inter Colligitur etiam ex Conc. Trid. Sess. 6. c.
quia 4. ubi dicit, neminem justificari posse, & con-
& con- sequenter nec salvari post promulgatum Evan-
gelium, sine lavacro regenerationis, id est, sine
baptismo , aut ejus voto : sed votum baptismi
præsupponit explicitam cognitionem Christi
per fidem, ergo ista fides necessaria est necessi-
tate medii.

Ad quod Dices : Dato quod aliquis baptizatus dum
esset parvulus, perveniat ad usum rationis, ipse
non indiget amplius baptismo in voto , cum
ipsum in re susceperit , ergo ratio nostra tunc
nihil urgebit.

Resp. Verum quidem esse præcisè ratione
baptismi tunc non esse necessarium votum.
Sed considerando bene quid votum dicat , fa-
cile videbitur quod adhuc requiratur. Ideo
baptismus in voto supplet realè susceptionem
Sacramenti Baptismi quando non potest ha-
beri, quia per votum adultus per desiderium
& affectum & consequenter per fidem in Chri-
stum, ipsum quodammodo induit & ipsi in-
corporatur actu , quod baptismus in parvulis
tantum facit habitualiter. Necessarium est er-
go adulto etiam baptizato ut fide & affectu
feratur in Christum ad hoc ut salvetur : Quod
patet ex locis S. Script. supra relatis ; quibus
adjungi

adjungi potest illud Galat. 2. v. 16. *Scientiam* ad. 3. quod
quod non justificatur homo ex operibus legis, am Christi
per fidem Iesu Christi, & nos in Christo manifestata
credimus, ut justificemur ex fide Christi. itè instruer

Confirmari hoc potest ab inconvenienti Petrus. Et l
 sequeretur enim quod etiam modò posset J quod fides
 dæus salvari per legem Mosaicam, quod tamen cessaria, n
 ab Apostolo utrobique negatur, qui tam loc gationem E
 jam prolato quàm alibi sæpissimè negat ho Contra l
 minem per opera legis debere salvari. Sequet tempore qu
 autem probatur: fieri potest quod Judæus ob cienter mar
 servans legem Mosaicam habeat ignorantiam tem in Ca
 invincibilem mysterii Incarnationis; quo dan Quia prom
 habebit fidem implicitam de Christo sic rosolymis
 habebant in veteri lege, ergo si fides explicite eodem die
 de Christo non sit de necessitate mediæ, tali lud festum
 Judæus salvari poterit. mulgatio se

Contra Dicta Arg. Primò. Cornelius Cen- Corn. à I
 turio ante susceptum baptismum, & ante cog quam quo
 nitionem Christi erat justus, quia de ipso te 41. quod
 statur S. Script. Act. 10. v. 2. quod erat vir nis post m
religiosus ac timens Deum. Nec tunc poterat quod tante
 habere fidem explicitam Christi, quia ad hoc gelium pr
 mittebatur ad eum Petrus ut Christum præ Hierosoly
 dicaret. Ergo fides explicita Christi non est art. 9 v. 2
 medium necessarium ad salutem, cum homo Cæsaream
 sine illa possit justificari. Ex quo sequitur quod nec credi p
 licitè posset adultus baptizari & absolvi, qui nec alii
 nondum instructus est ut credat explicitè in Crucifixur
 Christum. ex præcipu
 mino mul

Resp. Cum Doctore Angelico 2. 2. q. 10. a. 4.
 ad. 3.

Sciend. 3. quod Cornelius habebat fidem implici-
 am Christi & cum ea justificatus fuit ante
 manifestatam veritatem Evangelii, & ut expli-
 citè instrueretur in fide Christi missus est ad eum
 Petrus. Et hoc est quod supra resolveramus;
 quod fides explicita Christi incepit esse ne-
 cessaria, non nisi post sufficientem promul-
 gationem Evangelii.

Contra hoc tamen objici potest: quod
 tempore quo Cornelius Baptizatus est, suffi-
 cienter manifestatum fuerit Evangelium, sal-
 tem in Cæsarea, ubi habitabat Cornelius;
 Quia promulgatio prima consetur facta Hie-
 rosolymis in die Pentecostes, sicut olim in
 eodem die promulgata est lex vetus, unde il-
 lud festum incepit Et sic paulatim ista pro-
 mulgatio serpsit ad vicinas civitates; ut sentit
 Corn. à Lapide super illum locum. Præter
 quam quod Baronius dicit ad annum Christi
 41. quod Cornelius Baptizatus fuerit. 8. an-
 nis post mortem Christi, mirum autem esset
 quod tanto temporis spatio non fuisset Evan-
 gelium promulgatum Cæsareæ adeo vicinæ
 Hierosolymis. Tandem etiam quia ut habetur
 art. 9 v. 30. Apostoli deduxerant Paulum
 Cæsaream antequam Cornelius Baptizaretur;
 nec credi potest quod cum ibi esset, nec ipse,
 nec alii Apostoli prædicaverint Christum
 Crucifixum, & consequenter Cornelius vir
 ex præcipuis, ut pote Centurio, de Christo Do-
 mino multa audiverat, aut saltè audire poterat.

Resp.

Resp. Relictis aliis solutionibus : quod Evangelium Christi illo tempore sufficienter esset promulgatum Judæis, non tamen Gentibus, nec enim adhuc erat intentio Apostolorum obligandi illas ad novam legem, proinde illis prædicaverant, ad hoc autem lex aliqua censeatur sufficienter promulgata alicui populo, requiritur ex parte legislatorum intentio seu voluntas illum populum obligandi. Quòd autem talis intentio non fuerit ante illud tempus, patet ex cap. 10. Act. ex visione quam Petrus habuit de linteo magno descendente de cælo, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terræ, &c. sub qua visus vocabatur ad Cornelium. Et tunc incæptum fuit prædicari gentibus : quod ex dicto cap. patet v. 28. ubi sic loquitur Petrus : *Vos scitis quomodo abominatum est viro Iudæo conjungi ad accedendum ad alienigenam, sed mihi ostendit Dominus neminem communem aut immundum dicentem hominem, Et v. 45. Obstupuerunt ex circumfusione fideles qui venerant cum Petro, quia in nationes gratia Spiritus S. effusa est.*

Arg. 2. Nemo potest explicitè credere in Christum qui invincibiliter ignorat Christum secundum illud Rom. 10. v. 14. *Quomodo credent ei quem non audierunt ? quomodo autem audient sine predicante ? quomodo autem predicabunt nisi mittantur ?* si igitur aliquis sit in illis locis ubi nemo est qui mysteria fidei præcipuè Incarnationis proponat ; salvari non poterit.

II. DE FIDE INTERNA. 67

poterit, si fides Incarnationis sit de necessitate
medii, sine qua non est salus.

Resp. S. Th. ad hoc argument 2.2.q.2.a.5. r
*Quod si in potestate hominis esse dicatur aliquid
excluso auxilio gratia, sic ad multa tenetur
homo, ad quæ non potest sine gratiâ reparante,
sicut ad diligendum Deum & proximum, &
similiter ad credendum articulos fidei, sed tamen
hoc potest cum auxilio gratia. Quod quidem
auxilium quibuscumque divinitus datur miseri-
corditer datur. Quibus autem non datur, ex
justitiâ non datur, in pœnam precedentis peccati
saltem originalis, ut August. dicit in lib. de
Correptione & Gratiâ. Alibi quidem dicit
quod Deus aliquem mittet qui instruat, licet
etiam oporteret angelum mittere. Hoc piè
credendum est; si talis secundum legem naturæ
bene vivat, non tamen ad hoc tenetur Deus.
Sollicitè igitur curandum est, ut illi qui puero-
rum curam gerunt tempestivè ipsos instruant,
maximè in illis quæ ad salutem necessitate
medii sunt necessaria.*

Quænam verò illa sint quæ de Christo tali
necessitate sunt credenda, ex præfatis locis
S. Scripturæ facile colligi possunt: videlicet
esse Filium Dei; Secundum illud Joannis 3.
v. 18. *Qui credit in illum, non judicatur, qui
autem non credit jam judicatus est, quia non
sit in credit in nomine unigeniti filii Dei. II. Quod
pro nobis mortuus sit ut nos redimeret.
Rom. 2. *Quem proposuit Deus propitiationem
per**

D

per

per fidem in sanguine ipsius. Quoad Resurrectionem, Ascensionem, iudicium &c. dicendum quod credenda sint necessitate præcepti, & mediis; multi tamen quoad resurrectionem idem dicunt quod diximus de passione. Scilicet quod sit mysterium credendum necessitate mediis.

ARTICULUS V.

An de necessitate mediis sit credere Mysterium SS. Trinitatis.

Multi sunt qui id negant, & præcipiunt qui negant resolutionem nostram præcedentis articuli.

Resp. Tamen affirmativè, & est expressè doctrina S. Thomæ 2. 2. q. 2. a 8 ubi probat in corp. Mysterium Incarnationis Christi si explicitè credi non potest sine explicità Trinitatis. Quia in mysterio Incarnationis continetur quod filius Dei carnem assumpserit, & per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit. Et iterum quod conceptus sit Spiritu Sancto, ergo sicut mysterium Incarnationis credendum est necessitate mediis salutem, ita & mysterium Trinitatis. Alii rationem subjungit: Qui renascuntur in Christo hoc adipiscuntur per invocationem Trinitatis.

II. DE FIDE INTERNA. 69

tatis, secundum illud Matthæi ultimo : *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus S.*

Hanc sententiam S Th. sequuntur omnes ejus discipuli, & Sanchez, Becanus, Sylvius & alii.

Fundamentum contrariæ sententiæ est. Quia videtur durum quod homines rudes & inculti, & pueri, salvari non possint nisi explicitam fidem habeant de tam abscondito & arcano mysterio, quod aliquando moraliter ipsis videbitur impossibile.

Resp Quod non requiratur subtile ingenium ut fide percipiat mysterium SS. Trinitatis solum quoad hoc quod sint tres personæ Pater Filius & Spiritus S. Consistit enim fides non in intellectione mysterii, sed in assensu, qui non requirit subtilem intellectum. secundum illud Aug. lib. contra epist. fundam. cap 4. *Turbam non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissima facit.*

Hæc ita resolvimus in rigore doctrinæ S. Th. licet enim contraria sententia suâ probabilitate in aliquibus non careat, nihilominus non sunt admittendi ad confessionem aut alia Sacramenta nisi conformiter ad nostram sententiam, quia in hac materia tutiorem oportet sequi partem. Parum enim patrocinii dabit contrariæ sententiæ probabilitas, si non patrocinetur etiam veritas, secundum quam homines judicabuntur.

ARTICULUS VI.

*Quanam credenda sint necessitate
Præcepti.*

OMnes fideles tam minores quàm majores tenentur explicitè credere ea quæ communiter solemnizantur in Ecclesia, & publice proponuntur: verba sunt S. Th. 2. 2. q. 2. a. 2. ubi bene notat Joan. à S. Thoma quod non sine causa addatur illud verbum *Proponuntur* plura enim proponuntur credenda quæ solemnizantur in Ecclesia, si agatur de solemnizatione festivitatum. Tenentur igitur omnes tam minores quàm majores scire Symbolum Apostolorum. Quod inde satis colligitur quia Ecclesia nullum adultum admittit ad Baptismum nisi sciat Symbolum Apostolorum. Unde in Conc. Braccar. 2. can. 1. præcipitur omnibus Episcopis ut per 20. dies ante Baptismum curent Catechumenos ediscere Symbolum. Et c. *Vos de cons. dist. 4. patris præcipitur Ante omnia Symbolum, & orationem Dominicam, & vos ipsi tenete, & illis quos suscepistis de Sacro Fonte ostendite.*

Et ne videatur eadem obligatio minorum & majorum, subjungit S. Thomas: *Alias autem subtile considerationes, circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis vel minus explicitè credere, secundùm quod convenit statui officio*

officio
myster
satisfa
rudes
oppon

Not
sub m
fidei n
nem q
ligat ul
à S. Th
dis. 13
catum
botenu
contra
citas, a
cuset. C
mis fac
næ rud
sunt tar
re, du
illos on
cipuas

Dixi
Quia a
possunt
teram L
fessione
multi d
nonnul
Hac

II. DE FIDE INTERNA. 71

I. officio uniuscujusque. Idem dicendum est de mysterio SS. Trinitatis, videlicet ut majores satisfactionem dare valeant omni poscenti, & rudēs instruere, & hæreticorum erroribus se opponere.

Notandum etiam quòd non sit obligatio sub mortali scire Symbolum seu Articulos fidei memoriter; quantum ad verba & ordinem quo proponuntur, non enim ad hoc obligat ulla lex Ecclesiæ, ut etiam docet Joan. à S. Th. citans Palud. Navarrum & Suarez dis. 13. de fide sect. 5. n. 8. Erit tamen peccatum veniale non addiscere memoriter verbotenus, propter negligentiam, & quia est contra praxim Ecclesiæ. Nisi naturalis incapacitas, aut discendi occasio etiam à veniali excuset. Quod bene notent Confessarii, ne nimis facilè dimittantur sine absolutione personæ rudiores, quæ ob incapacitatem non possunt tam citò illos articulos memoriter tenere, dummodo interrogati satis ostendant se illos omnes credere quoad substantiam & precipuas partes.

Dixi quoad substantiam & precipuas partes.

Quia aliqua sunt quæ rudiores capere non possunt. v.g. *Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris &c.* Quidnam enim per hanc sessionem ad dexteram Patris intelligatur, multi docti ignorant: & idem judicium sit de nonnullis aliis.

Hâc occasione etiam dicendum erit quid-

nam ulterius scire oporteat sub præcepto, quidem in ordine ad credendum, sed ad operandum.

Præcepta decalogi & Ecclesiæ omnes debent sub gravi peccato, non quidem quod Ordinem & verba, sed saltem quoad sensum hoc ad rectè operandum sufficiat; modo absit contemptus & crassa negligentia. Scilicet ergo oportet, & sufficit, Deum esse orandum & honorandem, non licere pejorè occidere, fornicari &c. Monendi tamen sunt omnes, ut qui facillè possunt addiscant articulos fidei, & præcepta tam decalogi quàm Ecclesiæ, non tantum quoad sensum, sed quoad verba & ordinem; sic enim in Catechismo juventute pueris proponuntur.

Sciri etiam debent Sacramenta quoad nomen & quidditatem, saltem illa quæ sunt necessitatis. v. g. Baptismus, Pœnitentia, Sacramentum charistia, & alia pro tempore quando ea recipienda sunt. Excusat P. Suarez à culpa mortali ignorantem orationem Dominicam. Quod tamen solum ut verum approbarem, quando stupiditas seu incapacitas tanta esset ut nullatenus possent retinere: quod valde rarum est; quod saltem cum tempore paulatim unam post alteram petitionem retinebunt. Quidquid tamen sit, scire debent adulti quomodo orandum sit, quod aptius fieri non potest etiam à rudibus quàm per orationem Dominicam & salutationem Angelicam.

ART

ARTICULUS VII.

An Catechumeni debeant plura explicitè credere, quàm alii.

Respondetur affirmativè, quia cùm convertantur ab erroribus fidei Catholicæ contrariis, illas veritates debent explicitè credere, quæ istis erroribus opponuntur, & hoc patet etiam ex praxi Ecclesiæ: quæ non tantum requirit ab iis qui convertuntur fidei Catholicæ professionem, sed etiam præcedentium errorum quibus adhæserant abjurationem & detestationem: uti expressè habetur in rituali Romano jussu Pauli V edito, ubi habetur: *Hæretici verò ad Catholicam Ecclesiam venientes, &c. Prius errorum suorum pravitatem agnoscant, & in fide Catholica diligenter instruantur.* Non possunt autem priorum errorum pravitatem agnoscere, nisi explicitè credant & admittant articulos qui istis erroribus opponuntur: quod opus non est in illis, qui semper in Catholica fide fuerunt.

Ac proinde cautè & prudenter Missionarii indagent, cui hæresi illi qui se pro conversione offerunt, adhæserint; & circa præcipua dogmata talis hæresis instruant, ostendendo falsitatem. Ideo etiam omnino convenit ut noscant singulos singularum hæresum errores, ut sciant

quomodo agendum sit cum illo qui revertitur à Lutheranismò, quomodo cum illo qui Calvinismò, & sic de Anabaptismo, &c. Imò & Judaismo Nihil enim magis agendum est pro firmo fundamento, quam ut falsitates suorum errorum bene inculcent, antequam vera fide confirment.

Imò pro intelligentibus, bonum est instruire Catechumenos per singula puncta professionis fidei, & abjuratiōis sectæ contrariæ, secundum formam ab Ecclesia præscriptam quia in illa præcipua modernarum hæresum dogmata includuntur ut detestanda.

Consultum etiam est, imò quasi necessarium, ut non tantum illi qui ad fidem se volunt convertere, instruantur specialiter in his quæ Ecclesia Catholica contra contrarios errores docet; sed etiam alii, qui licet in fide instructi sint, debent armari contra pericula perversionis, ac proinde sæpius ipsis inculcari debent ea quæ sunt contra errores hæreticos hujus temporis, videlicet veritas corporis Christi in Eucharistiâ; necessitas confessionis, & potestas Sacerdotum ad absolvendum, invocatio Sanctorum, Purgatorium, usus & utilitas indulgentiarum, cultus imaginum & similia & præcipuè primatus capitæ Ecclesiæ summæ Pontificis, quem omnes hæreses hujus temporis unanimiter impugnant Et hæc necessitas major est in missione, ubi Catholici sub dominio hæretici regiminis, cum hæreticis quotidie conversantur.

ARTI.

ARTICULUS VIII.

An licitum sit aliquos articulos pro tempore occultare à quibus catechumenus abhorreat.

Affirmativam sententiam tenet cum paucis aliis Baëza tom. 1. de Christo figur. lib. 4. cap. 1. §. 3 1.

Quæ Prob. 1. ex SS. Patribus qui illum modum occultandi, seu dissimulandi, videntur approbasse. Et in primis S. Chrysof. hom. 1. in Acta Apost. in princ. laudat Apostolos quod prædicationem suam adeo ad captum infirmorum demiserint: *Illud, inquit, potissimum admirandum in Apostolis, quomodo se ad infirmorum & rudium animos demiserint, atque hoc ipsum eis Spiritus Sanctus suggessit, in hoc illos preparans, ut in dispensando verbo Dei versarentur: unde factum est ut cum tam multa de Christo differuerint, pauca dixerint de ejus divinâ naturâ, plurima verò de naturâ humanâ, de morte, de resurrectione, & ascensu. Et infra: Quin etiam apud Athenienses, Paulus eum simpliciter hominem appellat, nihil attribuens amplius. Idque justâ de causâ; etenim si Christum ipsum de aequalitate, quam habet cum Patre, differentem frequenter aggressi sunt lapidibus ebrueri, eâque de causâ blasphemum appella-*

D 5

runt.

runt, haudquaquam eum sermonem à piscari-
 ribus accepissent, praesertim cum crux processisset
 Quid autem de Iudaeis loquor, cum ipsi
 temporis discipuli, quoties audiebant sublimia
 dogmata, crebrò turbati fuerint & offensi? Unde
 & dicebat Dominus: multa habeo quae vobis
 dicere, sed in praesentia non potestis ea ferre. Et
 post pauca: Proinde paulatim ac sensim, (Apo-
 stoli) illos instituunt, seseq; miro studio ad captum
 imbecillum in dispensatione dogmatum demittunt.
 Caterum quo magis se demittunt Apostoli
 hoc uberius contingit illis è divini Spiritus libera-
 litate, gratia &c Si igitur ipsemet Christus
 doctrinam suam mensus sit ad captum disci-
 pulorum, differendo ea pro tempore docere
 quae tunc capere non poterant; & idem fece-
 rint Apostoli praedicando Judaeis & Gentibus
 & per hoc teste S. Chrysostr. majorem fructum
 fecerint cur non erit idem laudabile
 Apostolicis Missionariis in convertendis haereticis?
 Sic etiam putant intelligendum esse
 Apostolum dum dicit 1. Cor. 3. v. 1. *Tanquam
 parvulis in Christo lac vobis potum dedi non
 escam, nondum enim poteratis.*
 Etiam cum Paulus Apostolus praedicaret
 Atheniensibus, nihil tangebatur, nisi futurum
 judicium, & Christum tantum virum appella-
 bat, differens pro tempore ipsius divinitatem,
 & alia mysteria Sic enim habetur act. 17. v. 30.
*Et tempora quidem hujus ignorantiae despiciens
 Deus, nunc annuntiat hominibus ut omnes
 ubique*

ubique pœnitentiam agant, eo quod statuit
diem in quo iudicaturus est orbem in aequitate in
viro, in quo statuit, fidem præbens omnibus,
suscitans eum à mortuis.

Tandem etiam S. Basilius diffimulabat do-
cere pro tempore Spiritus S. consubstantia-
litate cum Patre & Filio, ut sic in pace alia
prædicans, ad hanc etiam consubstantialitatis
vocem postea traheret auditores, de quo di-
citur laudatus fuisse à S. Gregor. Nazianz.

Pro resolutione dico. 1. Articuli fidei qui
sunt de necessitate medii ad salutem, nullo
modo occultari possunt eis qui ad fidem
convertuntur. Ratio est: quia sine illis nulla
fieri potest vera conversio, cum illos credere
sit absolutè necessarium, tam ad primam,
quàm ad secundam salutem. Tum etiam quia
illi articuli sunt de substantiâ credendorum,
ergo sine illorum fide non stat vera conversio.

Quod tamen non sic est intelligendum,
quod statim à principio omnes articuli, etiam
maximè ardui, sint proponendi, hoc enim sæ-
pè esset magnæ imprudentiæ; melius est enim
ut prius disponantur rudes per faciliora, & à
quibus minus abhorrent; ita tamen ut non
admittantur, nec absolvantur nisi omnes
tales articuli sint ipsis propositi, & ab ipsis
crediti.

A paucis annis similis difficultas proposita
fuit S. Congreg. S. Romanæ & universalis In-
quisitionis à Missionariis Chinensibus; videli-

cet utrum teneantur Prædicatores Evangelii
 prædicare in illo regno Christum crucifixum
 & exponere crucis imaginem in suis Ecclesiis
 eo quod populus ille mirè abhorreat & scan-
 dalizetur ex tali prædicatione & imagine Chri-
 sti crucifixi. Cui difficultati S. Congreg. re-
 pondit anno 1645. sequenti decreto : *Nihil
 prudentiâ aut prætextu differendam esse doctrinam
 passionis Christi post baptismum, sed præ-
 mittendam; Ad actualem verò prædicationem
 Christi crucifixi, licet non teneantur ministri
 Evangelii in singulis concionibus, sed ad propo-
 nendum verbum Dei, ac divina mysteria pru-
 denter & opportunè & ad illa pro Catechumen-
 norum captu explicanda: non tamen à sermoni-
 bus passionis Domini nostri abstinere tenentur
 eâ ratione quòd Gentiles inde scandalum sus-
 ciunt, & stultitiam putent. Censuerunt etiam
 conveniens esse ut in Ecclesiis imagines habeantur
 Christi crucifixi, & ideo curandum esse ut
 quoad opportunè fieri potest, exponantur. Hoc
 responsum approbavit suo decreto Innocen-
 tius X. & sub pœna excommunicationis lata
 sententiæ, sedi Apostolicæ specialiter reser-
 vata, contrarium condemnavit. Vide Verri-
 cellum de Apost. Mission. tit. 1. q. 7. sect. 2. Et
 nostrum Gravina tomo. 3 Præscript. lib. 4.
 q. 1. princip. art. ult. ubi latè de ista materia
 discurrunt; quam ulterius non prosequor,
 quia in locis missionis inter hæreticos non
 habet locum, cum omnes hi in crucifixum*

credant, licet cultum imaginis ejus non admittant.

Dico 2. Articuli qui non sunt de necessitate medii, sed tantum præcepti, non debent statim proponi, si exossi sint: tamen noviter conversi nec baptizari possunt, nec absolvi, nisi proponantur, & ipsi credendo admittant. Licet enim sine fide illorum articulorum salvari possint, qui illos invincibiliter ignorant, tamen Missionarii de illis debent ipsos instruere, ad hoc enim mittuntur ut illa prædicent, quæ omnes credere tenentur, non tantum de necessitate medii, sed etiam præcepti. Tum etiam quia conversi postea conqueri possent quod de novo ipsis proponantur ut credenda, quæ antea ignorabant, & à quibus abhorrebant.

Dico 3 maximè proponendi sunt Catechumenis illi articuli, qui adversantur erroribus quibus antea in hæresi contumaciter adhærebant, licet tales sint sine quorum fide salvari possent. Hoc patet ex art. præcedenti, si enim verè convertantur, avertere se debent ab illis quæ ipsos in hæresi detinebant, & quæ in fidei professione debent abjurare, quod debite facere non possent, nisi quoad illa essent instructi.

Ad fundamenta contrariæ sententiæ Resp. S Chrysostomum non dicere quod Apostoli aliquem baptizaverint antequam crederet Christum esse filium Dei, sed quod à Resurrectione

ctione cœperint prædicationem, non ut
sisterent, sed ut gradum facerent ad profundiora
mysteria, tam divinitatis quam humanitatis.
Et nihil aliud colligi potest ex doctrinâ ejus,

Locus autem Apost. 1. Cor. 3. nihil con-
vincit, non enim abscondebatur aliqua mysteria
ad salutem necessaria, sed aliquos spirituales
sensus qui in articulis fidei latebant, quantum
ad perfectam doctrinam. Hoc satis patet ex
contextu: *non potui vobis loqui quasi spiritualibus,
sed quasi carnalibus.* Sic etiam Christus
Dominus non omnia docere voluit Apo-
stolos, quia non poterant pro tunc omnia
ferre. Ioan. 16. v. 2. *Adhuc multa habeo vo-
bis dicere, sed non potestis portare modò.*

Et conformiter ad hæc solvit venerabilis
Beda argumentum allatum ex Act. Apost. de
prædicatione Pauli cur Christum non Deum
sed virum tantum nominet: *Magis eum ho-
minem quàm Deum nuncupans, incipiensque ab
illis quæ gessit in corpore, & ea divina describens,
ut plusquam homo fuisse videretur, victam
unius virtute mortem, mortuumque ab inferis
suscitatum (paulatim enim fides crescit) ut
supra hominem fuisse crederetur. Quid enim
interest quo quisque credat ordine? non in
principiis perfecta quaruntur, sed de initiis ad
ea quæ perfecta sunt, pervenitur. Quibus verbis
satis insinuat Apostoli prædicationem apud
Athenienses cœptam quidem fuisse ab humanâ
naturâ Christi, ejusque resurrectione, &*
ultimo

ultimo iudicio; sed quoad eos qui credituri erant, ibi non terminatam.

Quoad ultimum S. Basilii quod adversarii valde magnificant, Resp. quod non laudetur à S. Gregorio quasi occultarit rem consubstantialitatis Filii, sed quia non utebatur illo vocabulo à quo aliqui malè intelligentes abhorrebant, uti ipse sanctus Gregorius ibi fatetur: *Qua eorum insidias, inquit, ut eluderet Basilius, aliis quidem vocibus è Scriptura petitis, testimoniisque minimè dubiis, eandem vim habentibus, necessariisque argumentis adversarios ita comprimebat ut nullo modo repugnare atque in contrarium niti possent.* Cujus Consilium probat Baronius ad annum 371. ubi dicit: *Ex SS. Patrum Hilarii, Augustini, aliorumque sententiâ firmatum est, haudquaquam confessionem illam fidei dicendam fuisse hæreticam, in quâ divinitas filii cum Patre æqualis, aliis vocibus, quibus & Arriana hæresis condemnaretur, haberetur expressa, etiamsi in Concilio Niceno nomen consubstantialis esset silentio prætermissum.*

ARTICULUS IX.

An occultari aut simulari possit Pontificem Romanum esse caput Ecclesie.

Hic est lapis scandali omnibus hæreticis in quo licet in multis ab invicem magis

gis dissentiant, quàm à fide Catholica; in-
tamen omnes conveniunt.

Et ideo facilius erit in quibuscumque
mysteriis hæreticos convincere, quàm in
solo: quod inde provenit quòd tam in commu-
nibus colloquiis, quàm in publicis concio-
nis, nihil magis impugnetur quàm prima-
tus unius capituli Ecclesiæ Romani Pontificis
quia tot ab ipsâ pueritiâ in omnibus prædi-
cationibus calumnias contra ipsum audiunt quæ
esset Antichristus, plus ab illo articulo abhor-
rent, quàm ab omnibus aliis.

Non desunt ideo qui putent in hac materia
dissimulari posse 1. Quia hoc in symbolo
Apostolorum non exprimitur, quod tam
fecisse debuissent Apostoli, ut videtur, si
explicitè credere esse necessarium. Nihil
tamen habetur in symbolo Apostolico, quæ
Credo in unam S. Ecclesiam Catholicam.

2. Tametsi hic articulus credendus sit, non
tamen est de necessitate mediæ ad salutem,
proinde pro tempore & loco dissimulari possit
sicut confessio fidei, licet semper obliget
non tamen pro semper, sed solum in certis cir-
cumstantiis, v. g. in quibus agitur honor Dei
& proximi utilitas. Uti postea dicitur.

3. Non est necesse ut explicitè quis credat
primatum summi Pontificis, sufficit enim
quod credat in unam sanctam Ecclesiam Ca-
tholicam: ergo occultari potest sive simulari
quod visibile caput Ecclesiæ sit summus Pontifex

ex Romanus. Prob consequentia quia per hoc quod quis credat sanctam Ecclesiam Catholicam, implicite etiam credit summum Pontificem.

Tandem etiam: Quia fieri potest quod convertendus invincibiliter ignoret primatum Summi Pontificis, si de ipso nihil unquam audierit, tunc vero hoc non credendo non erit haereticus, nec etiam peccabit, ergo relinqui poterit in illa ignorantia, si timeatur quod propositio illius articuli conversionem retardabit aut impediet.

Dicendum tamen conformiter ad praedicta, nihil curandum esse quod Catechumenus abhorreat ab illo articulo, & inde timeatur quod propter illum solum se non convertet. Omnia enim illa proponi debent Catechumeno (qui & in illis debet instrui) quae credenda sunt, ad faciendam perfectam fidei confessionem seu protestationem primatus autem Summi Pontificis explicitè & expressè in protestatione fidei continetur.

Necessitas verò dicti articuli ex hoc potest colligi, quia impossibile est explicitè credere veram Ecclesiam, nisi credatur etiam ipsius caput visibile quod est Pontifex. Tum etiam quia Ecclesia per suum caput est proxima regula proponens credenda, ad quam fideles in illis quae de fide dubia sunt debent recurrere.

Tandem etiam; nisi fideles credant unum visibile caput Ecclesiae praesse, non possunt
 ipsius

ipsius legibus & præceptis obedire, ad omnia c
tamen illi qui convertuntur, se debent pron faciend
tos exhibere. tametsi t

Contra quæ nihil faciunt objecta arg natur, a
menta. Non primum: quia cum symbolo fide alio
Apostolorum sit breve compendium crede dissimula
dorum, proponendo unam sanctam Ecclesie tum Pon
Catholicam, sufficienter etiam caput ipi cium Ec
censetur includi: sicut enim ipsa est visibil hil magi
præter invisibile caput, quod est Christus, fidei abj
necesse quod etiam visibile caput habeat rint, exc
terris, quod est summus Pontifex. dulitate

Ad secundum, fateor quod fides de visibi stus Do
capite Ecclesiæ non sit absolutè necessaria Nec r
cessitate mediæ, in illis tamen circumstanti contra i
est necessaria ad veram conversionem: lic nistroru
enim non sit necesse semper illum articulu bus ace
credere, nunquam tamen licitum est discre Pontific
dere seu negare, quod fieret in nostro casu quam u
quamdiu enim non erat conversus ad fidem sæviant
discredebat illi articulo de visibili capite Ec ovibus v
clesiæ, & ideo censebitur in eodem errore amover
permanere, quamdiu expressè non objurat etiam h
aut saltem contrarium profiteretur, quod fiet lum ab
non posset, nisi à Missionario ipsum instru Pontific
ente hoc ipsi expressè proponeretur. Et sic stum d
patet etiam ad 3. ciant &

Ad Ultimum, fateor quod quamdiu quis Pontifi
laborat invincibili ignorantia istius veritatis, Cathol
propter hoc non erit hæreticus, sed ignorantia culus i
illa debet ab instructore tolli, qui debet docere nibus i
omnia

omnia quæ ad perfectè credendum, & ad faciendam fidei professionem requiruntur; tametsi timeatur quod si ille articulus proponatur, alter non credet, sed potius etiam à fide aliorum resiliet; hoc ipse sibi imputet, dissimulare autem seu occultare tunc primum Pontificis, cederet in magnum præjudicium Ecclesiæ, præcipuè in illis locis ubi nihil magis impugnatur, ut tanto tutius jugum fidei abjiciant. Postquam verò instructi fuerint, excusationem non habebunt in sua incredulitate, propter quam rationem etiam Christus Dominus signa & miracula patrabat.

Nec refert quod à pueritia adeo imbuantur contra istum articulum per prædicationes Ministrorum, qui ferè in singulis suis concionibus acerrimè debachantur contra Summum Pontificem, quod non ob alium finem faciunt quàm ut amoto capite facilius in membra desæviant; aut uti in fabula, lupus hâc arte cum ovibus voluit pacisci, si à se Pastorem & canem amoverent, ut ita tutò ipsas invaderet. Sic etiam hæretici pseudoministri, rudem populum ab ipsa pueritia ab Ecclesiæ capite Summo Pontifice nituntur absterrere, quasi Antichristum depingendo, ut etiam insipida ipsis faciant & suspecta quæ à Sacerdotibus à Summo Pontifice missis, pro ipsorum instructione de Catholica fide proponuntur. Ac proinde articulus iste tanto magis debet prædicari, & omnibus inculcari, quanto crebrius & indignius
contra-

86 TRACTATUS II.

contrarium à pseudo-ministris, veris lupis in ovina pelle, declamatur.

Id quod diximus de hoc articulo capituli Ecclesiae, similiter dicendum est de aliquibus aliis, v.g. quod extra Ecclesiam non sit salus, quod multi ægerrimè admittunt; quibus durum videtur parentes suos & amicos in Calvinismo vel Lutherismo mortuos, esse damnatos. Cum his & similibus prudenter agendum est, ut supra diximus, ut paulatim instruantur prius in articulis à quibus non adeo abhorrent, & ita sensim procedendo ad alios, non curando si propter veritatem sibi invisam instructionem non admittant. Instructor enim facit suum officium plantando, & rigando, incrementum autem petendum est à Domino.

TRAC-